

OKUL YAŞAMINDA TÖRENLER *

Murat Küçük

Kırka M. Akif Ersoy İ. O. Sınıf Öğretmeni

ÖZET

Bu çalışmada, okul yaşamında ulusal bayram günleri ile ilgili törenlerin nasıl düzenlendiği ve ilgili törenlerin amaçlarına ulaşma düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen 27 maddelik anket formu kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre; ilköğretim okullarında düzenlenen törenlere ilişkin öğretmen ve öğrenci algıları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Öğretmenler, söz konusu törenlerin düzenlenme biçimlerini öğrencilere göre daha olumlu algılamaktadır. Öğretmen ve öğrenciler, ulusal bayram törenlerini, zamansal ve mekansal dönüşümün başaramadığı, yönetmeliklerle belirlenen modelin yerel katkılarla zenginleştirilemediği, öğrenci katılımcıların çocuksu ve oyun-su dünyasına öykünmeyen, şenliksi doğası bulunmayan sıkıcı etkinlikler olarak algılamaktadır. Ayrıca, öğretmen ve öğrenciler, ulusal bayram törenlerinde bir yenilenmeyi gerekli görmektedirler.

Anahtar Kelimeler

Törenler, Ulusal Bayramlar, Okul Yaşamı

* Bu çalışma Doç. Dr. Mehmet Şişman'ın danışmanlığında yürütülen; Küçük Murat, (2001); *Okul Yaşamında Törensel Etkinlikler*, Osman-gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezine dayalı olarak hazırlanmıştır

CEREMONIES IN PUBLIC SCHOOLS

ABSTRACT

In these works, the preparation of national ceremonies and the level of reaching the ceremonies goals are explored. For the collection of the datum of research, a questionnaire which has 27 items is used for analyzing the statical datum SPSS packet programme is used. According to the datum taken from the questionnaires, in primary schools there are important differences between teachers and students perception forms. Teachers perceive the forms of regulation more meaningful than students. Teachers and students perceive the national festivals as events that aren't succeed in recycling of the place and time and enhancing the model which is defined in regulation with local support and as the boring activities which are not appropriate for student participants childish and game-like world and are not cheerful. Also, teachers and students think that it is necessary to do renovation in national festival ceremonies.

Key Words

Ceremonies, National Ceremonies, School Life

1. GİRİŞ

Törenler, yaşamın rutin zaman ve mekan sınırları dışında, farklılaştırılmış bir zaman ve mekanda, kendine özgü standartlaştırılmış davranış biçimleri, objeler ve ilişki sistemi ile bir durumu an-mak veya kutlamak için düzenlenirler. Yaşamın her alanı ve anı törensel uygulamalara referans olabildiğinden, törenler geniş bir repertuara sahiptir. Okul yaşamında da okulun kültürel yapısına ve özel görevlerine bağlı olarak birçok tören düzenlenmektedir. Törenler bütünü, ço-cukluk-gençlik çağını kapsayan okul yaşamında, bu yaş gruplarına uygun olarak çocuksu, oyunsu, şenliksi karaktere sahip olmak durumundadır.

2. İLETİŞİM MODELLERİ OLARAK TÖRENLER

Yaşamda çocukluktan ergenliğe, kıştan bahara, ekimden hasada, bolluktan kıtlığa, varlıktan yokluğa, birliktelikten ayrılığa, barıştan savaşa v.b. birçok değişimler bulunmaktadır. Bir bireye, bir topluma ya da bir ülkeye özgü olabilen ve bir durumdan / zamandan / mekândan / konumdan yeni bir duruma / zamana / mekâna / konuma geçiş demek olan bu değişimlerin hemen her birine törenler eşlik etmektedir. Van Gennep (1961) tarafından ayrılma-eşik-bütünleşme olmak üzere üç evrede tanımlanan bu değişimlerin ürettiği türlü duygu ve durumlara dair

sosyal uzlaşmalar, törenler aracılığıyla ortaya konul-maktadır. Sayısız çeşitlilikteki bu değişimler ile bu değişimlere karşı duruşlardaki toplumsal farklılıklar, törenlerin sınıflandırılmasını da güçleştirmekle birlikte, en basit biçimi ile bunları, bireysel, örgütsel, toplumsal olarak ele almak mümkündür.

Değişimlerin niteliğine bağlı olarak oyun, ayin (ritual), tören (ceremony), karnaval, festival v.b. formlarla ortaya konulan törenler, temelde birer oyundur. Oyun ise, farklılaştırılmış zaman ve mekânda, bir amaca bağlı olarak özgürce razı olunan emredici kurullarla “alışılmış hayat” dışında “başka türlü olmak” bilincinin eşlik ettiği eylem ve etkinliklerdir (Huizinga, 1995: 48). Oyun düzleminde çeşitlenen törenlerin ortak ve başlıca özellikleri şöyle sıralanabilir: Gün-delik olandan kopuş, dinsel veya modern özyapıdaki kutsallıklar alanı ile bağıntılı oluş, kendiliğinden olana ve ihlale kapalılık, duygu yüklü sembollerin manipülasyonu, standartlaştırılmış davranışlar dizgesi, geçmişi yeniden canlandırma, gündelik olandan kopuş (zamansal, mekânsal, düşünsel yalıtılmışlık), tekrarlayıcılık, gösterimin kullanıl-ması (Bloch, 1989: 14), (D’aquili, 1985: 23), (Kertzer, 1988: 9).

Yukarıdaki ortak özelliklerin görünürlüğü, bir başka deyişle törenlerin varoluşu, insan toplumlarının oluşumuna ve uygarlık gelişimine bağlı bir seyir izlemektedir. Başlangıcı, birçok antropologlara göre günümüzden yaklaşık ellibin yıl öncesine kadar götürülen tören-er, paleolitik dönemde avın başarısı ve bunu kutlamak için düzenle-nirken (Childe, 1974: 74), neolitik dönemde, yerleşik yaşama geçişle birlikte, doğanın bolluğu ve ürünün bereketi, doğaüstü güçlerin insan yararına kullanılması için bir araç olmuştur. Sabanın, evcil hayvan-ların, sulamanın tarımda yerini alması; yazının, tekerleğin bulunması; üretimin, ticaretin, sanatkarlığın ve mesleki uzmanlık alanlarının oluşması; site-devletlerin, bunlar arasında başkentlerin ve bölgesel krallıkların kurulması, törenlerin çeşitliliklerini ve kimliklerini de de-ğişime uğratmıştır. Modern çağ öncesinde bölgesel krallıklar, yönetim erkini kutsal bağlılıklara dayandırarak varlığını daha etkin biçimde hissettirirken, ayin, başlıca törensel etkinlik olarak kullanılmıştır. Böylece, başlangıçta toplumun kozmos karşısındaki bilincin anlatımlarını taşıyan tören sistemi, daha sonra yöneticilerin toplumsal meşruluk

işlevini üstlenmiştir.

İnsanların kullanışlı iletişim modellerinden biri olan ayin (Rappaport, 1992: 249), modern sonrası toplumların seküler yaşamında, dinsel ve doğaüstü ile varolan bağı kopararak ulusal ve seküler değerlerle ilişkilendirilmiştir. Törenlerdeki ayinden törene doğru yönelen bu evrilmenin en önemli durağı ise ulus-devletlerin inşası süreci olmuştur. Rönesans, reform ve aydınlanma hareketleri, Fransız İhtilali ile ulusal marşlar, ulusal önderler, ulusal anıt ve heykeller, ulusal mitolojiler, ulusal bayraklar ve ulusal törenler gibi modern kutsallıklar alanı, Hobsbawm'ın (Hobsbawm, 1991, 1-2) tanımıyla “gelenek icat etme” süreci, törenlerin anlam ve işlevlerini değiştirmiştir. Törenler, derin ve yatay bir yoldaşlık olarak hayal edilen ulusların (Anderson, 1995, 2) değerlerinin, ulusal kimliğin ve ideallerin talimini yapmada, pekiştirmede, anımsamada sıklıkla kullanılmışlardır. Anlatmayan, ama büyüleyen ulusal söylem (Bostancı, 1999, 54), estetik değerleri ile ulusal ruhu kalkındıran törenler (Smith, 1994, 24) aracılığıyla zorunlu olanları gönüllü hale dönüştüren bir mekanizma olmuşlardır (Kertzer, 1988, 40). Ulusal nosyonları aktarma ve meşrulaştırmada kullanılan eğitim sistemi ve okullar (Bauman, 1994, 62), ulusal tonu giderek belirginleşen törenlerin sergilenme alanı haline dönüşmüşlerdir. Bu düzlemde, eğitsel ve törensel sistemin ortak hedefleri paylaşması, hem okulları, hem de okullardaki ulusal etkinlikleri daha önemli kılmıştır.

3. OKULDA TÖRENSEL DOKU

Törenler, genel yaşamda olduğu kadar okul yaşamında da ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. “Kasıtlı kültürleme süreci” demek olan eğitimin verildiği bir örgüt olan okullar, öğrencilerin psikolojik, sos-yal, kültürel gelişimlerini, yeteneklerini keşfedip sergilemelerini sağlayarak onları yaşama hazırlamaktadır. Okulun türlü işlevleriyle olan paralelliği kadar, oyuncu dünyaya sahip öğrencilerin oyun yolu ile öğrenmelerine de yardımcı olması yönüyle etkin bir eğitim öğretim aracı olan törenler, öğrencilere sınıfta, okulda, okullar arasında, okul-çevre arasında somut yaşantılar sunarlar. Bu yaşantılar, ortak yaşam değerlerini vurgulayarak sürekliliklerini sağlarlar. Okuldaki en önemli kültürel üretim aracı sayılabilecek törenler, oyun karakteri ile öğrenci-lerin türlü yönlerden gelişimlerini ve gereksinimlerini kolaylaştırırken, diğer yandan da

öğrencilerin içinde yaşadıkları okulu, toplumu, ülkeyi, dünyayı tanımalarına olanak hazırlarlar.

Değişik yarışmalar, karşılaşmalar ve bunların sonunda düzenlenen ödül törenleri, belirli gün ve haftaların anıldığı veya kutlandığı anma ve kutlama törenleri, ulusal anlama sahip özel ulusal törenler, okul/sınıf sergileri, kermesler, okul/sınıf geceleri, yıl sonu kutlamaları, geziler, piknikler, veli toplantıları ve diğer toplantılar, karne günleri, mezuniyet törenleri gibi daha da uzatılabilecek törenler listesi ve bunların kişisel dünyada bıraktıkları tortu düşünüldüğünde, törenlerin okul yaşamındaki rolleri daha iyi anlaşılabilir.

Deal'ın (Deal, 1998, 218) bir ayın mekanı olarak görülmesi gerektiğini belirttiği okullar, bir başlangıcı, geçişi, sona erişi, ayrılığı, bir olayı anma veya kutlamayı işleyen törenlerin arasında benzersiz bir öneme ve ayrıcalıklı bir yere sahip olan ulusal temalı olanlardır. Hemen her ülkedeki eğitim sisteminin ulusal boyut tarafından biçimlendirilmesi ve okulun politik işlevi göz önünde bulundurulduğunda, birçok ülkedeki okullarda en görkemli törenlerin ulusal öneme haiz günlerde düzenlendikleri ileri sürülebilir. Bu nedenle, okullardaki törenlerin genel yapısını çözümlenmeye yönelik bir çalışmada, ulusal törenler önemli veri kaynakları olabilecektir.

Türkiye'deki eğitim kurumları, özellikle ilköğretim okulları, anılması veya kutlanması gereken elliyi aşkın belirli gün ve haftası, üç ulusal bayramı, apayrı bir anma günü, hafta başı ve sonunda düzenlenen bayrak töreni, gürnaşırı düzenlenen ant içme töreni ve diğer bir-çok örgütsel törenlere sahne olmaktadır. Modern, laik ve ulusal bir ülkenin; Türkiye'nin kurulması ile birlikte "icat edilen" ulusal bayramlar, okul merkezli kutlamalarla devletin yeni rejiminin, ideolojisinin temellendirilmesinin ve kuşaklara aktarılmasının taşıyıcılığı yapmışlardır. Akademik takvimin birinci dönemindeki 29 Ekim ve 10 Kasım ile ikinci dönemdeki 23 Nisan ve 19 Mayıs en önemli ulusal günlerdir. Biri akademik takvimin dışında kalan 3 ulusal gün "bayram" olarak kutlanmaktadır.

Atatürk ve cumhuriyet, çocuklara armağan edilen 23 Nisan ile tanıtılır, gençlere armağan edilen 19 Mayıs ile anlatılır. Çocukluk ve gençlik çağı ile ulusal değerler arasında bağ kurularak Atatürk ve cumhuriyet felsefesi idealleştirilir. 29 Ekim, bu idealleştirmenin toplu-

mun bütününe aktarılmasını amaçlar. Bu ulusal törenler, bir anlamda eski bir rejimden, devletten, ümmetten yeni bir rejime, devlete, ulusa geçişi içerdiğinden birer geçiş töreni özelliği taşımaktadırlar (Öztürk-men, 1996, 10).

Ulusal bayramlarda yapılan törenlerde, Çelenk Sunma Töre-ni, Tebrikleri Kabul Töreni, Kutlama Töreni, Geçit Töreni ve ilgili di-ğer etkinlikler yer almaktadır. En ince ayrıntılarına dek yönetmelik-lerle belirlenen resmi törenlerin katı disiplin üslubu ile öğrencilerin çocuksu ve oyunsu motiflerini dengeleyen nokta “diğer etkinlikler” bölümüdür. Bu bölüm ile resmi törenler arasındaki denge, yönetme-liklerle çizilen resmi modellerin zenginleştirilmesini ve amaçlarına u-laşmasını sağlamaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Okul, kültürel ve sembolik bir varlık olan insanın türlü gerek-sinimlerini karşılayan, kültürel sürekliliği sağlayan ve sosyal, siyasal, ekonomik işlevleri olan kitlesel eğitim kurumudur. Okul bu işlevlerini yerine getirirken anımsatıcı, aktarıcı, gösterici, kontrol edici özelliklerle sahip törenlerden olabildiğince yararlanmaktadır. Türkiye’deki e-ğitim kurumlarında, törenler özellikle ulusal günlerin çevresinde kümelenmektedir. Türkiye’de, okullarda yasa ve yönetmeliklerle belirlenen biçimde düzenlenen törenlere ilişkin bir araştırma yapılmadığından, özelde ulusal törenlerin öğretmen ve öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ve amaçlarına ulaşma düzeyi bilinmemektedir.

Bu çalışmada, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve öğrencilerin algılarına göre, ulusal bayram günleri ile ilgili tören-lerin nasıl düzenlendiklerinin ve amaçlarına ne ölçüde ulaşabildikle-rinin ortaya konulması amaçlanmıştır. İlgili etkinliklere ilişkin öğret-men ve öğrenci algıları arasında farklılaşma olup olmadığı, öğretmen ve öğrenci algılarının merkez ve çevre okulları açısından fark gösterip göstermediği, başlıca beklenti ve önerilerin neler olduğu, araştırmanın alt problemleri olarak belirlenmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İlköğretim okullarında düzenlenen törenlerin ve diğer kutla-ma etkinliklerinin değerlerinin, paylaşılan görüşler, öneriler ve uygu-lamalar açısından varolan durumunun saptanması önemli sayılmaktadı-r.

Yapılacak saptamalar, kutlama komitelerine, okul yöneticilerine ve diğer eğitim işgörenlerine, kutlama deneyimlerinin neyi gerçekleştirdiğinin bilinmesine yönelik bilgiler sunabilecektir. Okul kültürünün bir parçası olan törenlerin okul yöneticilerinin yönetsel uygulamalarında, öğretmenlerin eğitim pratiklerinde nasıl yararlanabileceklerine ilişkin ipuçları da verebilecektir. Ayrıca, ulusal bayramlarla ilgili olarak düzenlenen törenler konusunda henüz bir araştırmanın yapılmamış olması, bu araştırmanın önemini yansıttığı ileri sürülebilir.

6. YÖNTEM

Tarama modelinde desenlenen araştırmanın evrenini, Eskişehir il merkezinde bulunan ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evreni, merkez ve kenar semtlerdeki ilköğretim okulları olmak üzere iki alt evrene ayrılarak merkez ve kenar semtlerden 5'er okuldan oluşan toplam 10 okul, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilerek belirlenmiştir. Örnekleme giren ilköğretim okulu öğrencilerinden yalnızca ikinci kademe öğrencilerinin törenlerle ilgili yeterli düzeyde gözlem, yorum ve önerilerde bulunabilecekleri varsayılmıştır. Buna göre, tesadüfi olarak belirlenen ve %5 oranına karşılık gelen 236 öğrenci ve %50 oranını oluşturan 225 öğretmene anket dağıtılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen 27 maddelik anket formunda, ilgili konuda önerilerin yazılabileceği bölüm yer almıştır. Anket maddelerinin hazırlanmasında, Likert tipi ölçek temel alınmıştır. Her madde karşısında, duruma ilişkin tercihleri belirtmek üzere en olumsuzundan en olumluya doğru "kesinlikle katılmıyorum", "kesinlikle katılıyorum" biçiminde beşli derecelendirme yapılmıştır. Veri toplama aracı, araştırma alanı dışında 25'er kişilik öğretmen ve öğrenci grubuna uygulanmış, Cronbach Alpha ile güvenilirlik testi yapılmış, güvenilirlik düzeyi 0,82 olarak hesaplanmıştır. Okullara araştırmacı tarafından dağıtılan ve toplanan anketlerden geçersiz olanları ayıklandıktan sonra toplam 414 anket bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her madde ile ilgili ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve karşılaştırmalarda 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Ankette yer alan seçeneklerin puan aralıkları şöyle belirtilmiştir:

Seçenekler	Verilen Puan	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00 – 1.79
Katılmıyorum	2	1.80 – 2.59
Kısmen Katılıyorum	3	2.60 – 3.39
Katılıyorum	4	3.40 – 4.19
Kesinlikle Katılıyorum	5	4.20 – 5.00

7. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara ve bunların yorumlarına yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları, araştırma amaçlarına uygun olarak sunulmuştur.

7.1. Öğrenci ve Öğretmen Algularına İlişkin Bulgular

Törenlere ilişkin öğretmen ve öğrenci alguları arasında, çizelge 1'de görüleceği üzere 8 ve 25 no'lu maddelerde 0,05 düzeyinde; 1,3,5,6,7,10,11,13,14,15,17, 18,19, 20,22,23,24,26 ve 27 no'lu maddelerde 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo girecek

Okuldaki öğrenciler, ulusal bayram törenlerinde neyin niçin kutlandığının bilincindedir” (mad.8) önermesine ilişkin öğretmen ve öğrenci algılarının ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilerin bayram törenlerinin niçin kutlandığına ilişkin bilinçliliğini öğrencilerden daha az tercih etmişlerdir.

1. “Okuldaki ulusal bayram kutlamaları genellikle önceki kutlamaların tekrarı niteliğindedir” (mad.25) önermesine ilişkin öğretmen ve öğrenci algıları “katılıyorum” seçeneğinde toplanmakla birlikte, ortalamalar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre, ulusal bayram kutlamalarının her yıl zenginleştirilen çeşitli etkinlikleri içermediği, önceki kutlamaların yeni zamana uyarlanması biçiminde orta-ya konulduğu ileri sürülebilir.

2. “Ulusal bayram törenleri, öğrencilere ve halka ulusal bilincin aktarılması açısından önemlidir” (mad.1) önermesine ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “kesinlikle katılıyorum”, öğrenci algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğrenciler, ulusal bayram törenlerinin ulusal bilinci aktarma işlevini daha az önemli bulmuşlardır.

3. “Ulusal bayram törenleri, ulusal birliğin güçlenmesini sağlamaktadır” (mad.3) önermesine ilişkin algılamalar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğretmenler, ulusal bayram törenlerinin ulusal birliği güçlendirici özelliğine daha fazla katılmaktadırlar. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilere göre yetişkin bireyler olarak toplumsal yaşamda daha aktif olmaları ile açıklanabilir.

4. “Okuldaki ulusal bayram kutlamaları, törenden çok şenlik tarzında kutlanmaktadır” (mad.4) önermesine öğrenciler daha az katılmaktadırlar. Öğrencilerin bu önermeye daha az katılmalarında, öğrencilerin ulusal bayramların resmi törenler dışındaki diğer törenlerin çeşitliliğini ve bunlardaki rol alışları yetersiz bulmalarının etkili olduğu düşünülebilir.

5. “Ulusal bayram kutlamalarının çocuksu ve oyunsu etkinlikleri içermesi” (mad.5) durumuna ilişkin öğretmen ve öğrenci algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmakla birlikte, öğrenciler bu önermeye ilişkin daha olumsuz algılara sahiptirler.

6. “Okuldaki ulusal bayram kutlamalarının öğrenci-okul-veli etkileşim ve birlikteliğinin bir göstergesi olması” (mad.6) durumuna

ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde toplanırken, öğrenci algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin ulusal bayram kutlamalarını öğrenci-okul-veli arasında sosyal köprü kuramayan etkinlikler olarak gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

7. “Okuldaki ulusal bayram kutlamalarında, her sınıftaki her öğrenci, kutlamalara etkin biçimde katılmaktadır” (mad.7) önermesine ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde, öğrenci algılarının ortalaması ise “katılmıyorum” seçeneğinde yer almış ve birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Bu bulguya göre, kutlamalarda öğrencilerin etkin biçimde görevlendirilemediği ileri sürülebilir.

8. “Ulusal bayram törenleri, törenlere katılanları coşkulu bir havaya sokmakta ve anılan gün ve zamanlara götürebilmektedir” (mad. 10) önermesine ilişkin her iki grubun algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almasına karşılık, öğretmen ve öğrenci algılarının arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

10. “Öğretmen ve öğrencilerin ulusal bayram törenlerinin değerlerini kendi aralarında aynı biçimde yorumlamaları” (mad.11) durumu, öğretmen ve öğrenci algılarına göre ortalama olarak “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmasına karşın, iki grubun algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu durumda, ulusal bayram törenlerine ilişkin anlamsal birlikteliğin öğretmenler arasında daha fazla görüldüğü düşünülebilir.

11. “Bayram törenlerinin, türlü alanlarda başarı kazananlara ödülleri verilmesine sahne olması” (mad.13) durumuna ilişkin öğretmen algılarının ortalaması ile öğrenci algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almakla birlikte, öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu durum, ödüllendirilen tarafın genellikle öğrenciler olması ve öğrencilerin belleğinde ödüllendirme-nin derin izler bırakması ile açıklanabilir.

12. “Ulusal bayram törenselliklerinin, okulun bulunduğu çevreye bağlı olarak zenginleştirilmesi” (mad.14) durumunu tanımlayan önerme ile ilgili olarak, öğretmen ve öğrenci algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmaktadır. Öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Buna göre, ulusal

bayram günlerinde düzenlenen törenlerin okulun yakın çevresine ait yerel katkılarla zenginleştirilemediği sonucu çıkarılabilir.

13. “Cumhuriyet Bayramı törenlerinde, cumhuriyetin kazanımlarının okul ve çevresinde değişik biçimlerde ortaya konulması” (mad. 15) önermesine ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almasına karşın, öğrenci algılamalarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmakta olup, iki grubun algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin bu önerme üzerinde daha az tercihte bulunmalarından yola çıkarak, cumhuriyet bayramı törenlerinde mekansal dönüşümün kanıksanmış araç-gereçlerle yapıldığı ve bu nedenle de öğrencilerin bu törene ilişkin mekansal dönüşümün gereğince ayırdına varamadıkları sonucuna varılabilir.

14. “Ulusal bayram törenlerinin, resmi tören alanları dışında, mahalle, sokak ve meydanlara yayılarak kutlanması” (mad.17) önermesiyle ilgili olarak, öğretmen algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde, öğrenci algılarının ortalaması da “katılmıyorum” seçeneğinde yer almış; öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

15. “Okulda bayram kutlamaları ile ilgili yapılan sınıf ve okul süslemeleri öğrenciler tarafından beğenilmektedir” (mad.18) önermesine ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde toplanırken, öğrenci algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin, sınıf ve okul süslemelerini yapmalarına karşın, öğretmenlerden daha az beğendiklerini ortaya koyan bu bulguya göre, süslemelerin öğretmen merkezli bir ortamda kısıtlı bir serbesti ile, balon v.b. klasik süsleme gereçleri ile hep aynı tarzda yapıldığı düşünülebilir.

16. “Okulda, ulusal bayram kutlama programlarında mahalli kahramanlara ve gazilere yer verilerek onurlandırılmaları” (mad.19) durumuna ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Öğrenci algılarının ortalaması ise “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Buna göre iki grubun algıları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle, gazilerin ve mahalli kahramanların her okulun yakın çevresinde bulunmadığı ya da ulusal bayram kutlama programlarında yer almadığı

sonucu çıkarılabilir.

17. “Okulda, ulusal bayram kutlamalarında, kutlamaların anlam ve önemi ile ilgili olmayan etkinlikler düzenlenmektedir” (mad. 20) önermesine ilişkin, öğretmenlerin algılarının ortalaması “katılmıyorum” seçeneğinde yer alırken, öğrenci algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmış; öğretmen ve öğrenci algıları anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir.

18. “Okulda, velilerin bayram kutlamalarına olan ilgisi giderek artmaktadır” (mad.22) önermesinde, öğretmenlerin algıları ortalamada olarak “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Bu önermede öğrenci algılarının ortalaması ise “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğrencilerin, ortalama olarak öğretmenlere göre velilerin ulusal bayram kutlamalarına olan ilgisinin giderek artmasına ilişkin daha olumsuz algılara sahip oldukları görülmüştür. İki grubun ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır.

19. “Okulda öğrenciler, ulusal bayram törenlerini sıkıcı bulmaktadır” (mad.22) önermesine ilişkin, öğretmen algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum”, öğrenci algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. İki grubun ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

20. “Okulda ulusal bayram kutlamalarının, öğrenciler merkezine alınarak onların hoşlanacağı biçimde düzenlenmesi” (mad.24) durumuna ilişkin, öğretmen algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğrenci algılarının ortalaması da “katılmıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Öğretmen ve öğrenci algıları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Bu bulguya göre, düzenlenen ulusal bayram kutlamalarının, öğrenci ilgi ve beklentilerini karşılamayan ve yansıtamayan bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

21. “Okuldaki ulusal bayram kutlamalarının, türlü etkinliklerle öğrencilerin yeteneklerini sergilemesine olanak sağlaması” (mad. 26) durumuyla ilgili, öğretmen algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Öğrenci algılarının ortalaması ise “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmen ve öğrenci algılarının arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle, ulusal bayram kutlamalarının, genel olarak öğrencilerin yeteneklerini sergilemelerine olanak sağlamadığı sonucuna ulaşılabılır.

22. “Okulda ulusal bayram kutlamalarının düzenlenmesinde bir yenilenmeye ihtiyaç vardır” (mad.27) önermesine ilişkin öğretmen algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde toplanırken, öğrenci algılarının ortalaması “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde yer almış ve grupların ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğretmenler ve öğrenciler, ulusal bayram kutlamalarında yeni bir düzenlemeye gidilmesini arzulamaktadırlar. Öğrencilerin, ulusal törenlerin yenilenmesi ihtiyacını öğretmenlerden daha çok hissetmeleri, okul yaşamındaki kutlamalarının, öğretmenler ve özellikle öğrenciler tarafından beklentileri karşılayamadığı sonucunu ortaya çıkarabilir.

Yukarıdaki bulgulardan hareketle, ulusal törenlerin düzenlenme biçimine ilişkin olarak, öğretmenler ve öğrenciler arasında büyük ölçüde anlamlı farklılaşmaların olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu törenlerin birliktelik bilinci oluşturabilmesi, zamanı ve mekanı dönüştürebilmesi, yakın çevre ile bağ kurabilmesi, içeriğin etkin biçimde düzenlenebilmesi, öğrenci dünyasına uygun olabilmesi v.b. açılardan yeterli niteliğe sahip olamadığı sonucuna varılabilir.

7.2. Öğrenci Algıları Yönünden A Grubu Okullarla B Grubu Okullara İlişkin Bulgular

İlköğretim okullarında düzenlenen törenlere ilişkin iki okul kümesindeki öğrenci algılarının ortalamalarının karşılaştırılması ve bu karşılaştırmaya bağlı olarak yapılan t testi sonuçları çizelge 2’de gösterilmiştir. Çizelge 2’deki bulgulara göre, A grubu okullarla B grubu okullarda öğrenim gören öğrenci algıları arasında 3 ve 5 no’lu maddelerde 0,05 düzeyinde; 4,6,7,9,15,18,24,25 ve 27 no’lu maddelerde 0,01 düzeyinde farklılık bulunmuştur.

TABLO GÖRECEK

1. “Ulusal bayram törenleri ulusal birliğin güçlenmesini sağlamaktadır” (mad.3) önermesine ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması ile B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almakla birlikte, öğrenci algılarının ortalaması arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulguya göre, B grubu okulların öğrencilerinin, A grubu öğrencilerine göre ulusal bayram törenlerinin ulusal birliği güçlendiren işlevine daha az katıldıkları sonucuna ulaşılabilmektedir.

2. “Okuldaki düzenlenen ulusal bayram kutlamaları çocuksu ve oyunsu etkinlikleri içermektedir” (mad.5) durumuna ilişkin, A ve B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. A ve B grubundaki öğrencilerin algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre, okullardaki ulusal bayram kutlamalarının çocuk dünyasına uygun oyunsu etkinlikleri içermediği düşünülebilir. Ayrıca B grubu okullarda düzenlenen kutlama törenlerinin çocuksu ve oyunsu içeriğinin A grubu okullara göre daha fazla olduğu söylenebilir.

3. “Ulusal bayram günleri, törenden çok şenlik tarzında kutlanmaktadır” (mad.4) önermesine ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması ise “katılmıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Söz konusu önermeye ilişkin öğrenci algıları açısından iki okul kümesi arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle, B grubu okullarda ulusal bayram günlerinin daha çok şenlik havasında kutlandığı düşünülebilir.

4. “Okuldaki ulusal bayram kutlamaları, öğrenci-okul-veli etkileşim ve birlikteliğinin bir göstergesidir” (mad.6) önermesi ile ilgili olarak, A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılmıyorum” seçeneğinde toplanırken, B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almış; iki okul kümesine ait öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. B grubundaki okulların öğrencileri, okullarında düzenlenen ulusal bayram kutlamalarının kendileri, okulları ve aileleri ile bağ kurabilmesi durumuna katılırken A grubu okul öğrencileri bu yargıya katılmamışlardır.

5. “Okuldaki ulusal bayram kutlamalarında her sınıftaki her

öğrenci kutlamalara etkin biçimde katılmaktadır” (mad.7) önermesi, A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum”, B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. İki okul grubu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre, B grubu okullarda kutlamalara ilişkin etkin katılım, A grubu okullara göre daha başarılıdır, denilebilir. Bu durum B grubu okulların öğrenci mevcutlarının A grubu okullardan daha az olmasıyla açıklanabilir.

6. “Okulda ulusal bayram kutlamalarının alışlagelmişlikten kurtulması ve sıkıcı olmaması için her öğretmen çaba göstermektedir” (mad.9) önermesine ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. A grubu ve B grubu okullardaki öğrencilerin algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle, B grubunda görev yapan öğretmenlerin, ulusal bayram kutlamalarına ilişkin çabalarının A grubundaki öğretmenlerden daha çok olduğu sonucuna varılabilir.

7. “Cumhuriyet bayramı törenlerinde, cumhuriyetin kazanımlarının okul ve çevresinde değişik biçimlerde ortaya konulması” (mad. 15) durumuna ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde yer almasına karşın, B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. İki okul kümesindeki öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğrenci algılarına göre, cumhuriyet bayramı törenlerindeki mekansal dönüşümün daha başarılı yapıldığı düşünülebilir.

8. “Okulda bayram kutlamaları ile ilgili yapılan sınıf ve okul süslemeleri, öğrenciler tarafından beğenilmektedir” (mad.18) önermesine ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde, B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması ise “katılıyorum” seçeneğinde yer almış ve A grubu ile B grubu öğrencilerinin algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre, A grubu okullarda bayram kutlamalarına ilişkin mekansal dönüşümün bir boyutu olan sınıf ve okul süslemeleri, öğrenciler açısından B grubundaki okullardan daha fazla beğenilen tarzda yapıldığı sonucu çıkarılabilir.

9. “Okulda ulusal bayram kutlamaları, öğrenciler merkeze alınarak onların hoşlanacağı biçimde düzenlenmektedir” (mad.24) önermesine ilişkin A grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması “kısmen katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. İki okul kümesindeki öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulguya göre, B grubu okullarda düzenlenen ulusal bayram kutlamalarının, A grubu okullardan daha fazla beğenildiği sonucuna varılabilir.

10. “Okullardaki ulusal bayram kutlamaları, genellikle önceki kutlamaların tekrarı niteliğindedir” (mad.25) önermesine ilişkin A grubu okullardaki öğrencilerin algılarının “katılıyorum”, B grubu okul öğrencilerinin algılarının ortalaması ise “kısmen katılıyorum” seçeneğinde yer almıştır. Buna göre, A ve B grubu okul öğrenci algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. A grubundaki öğrenciler söz konusu önermedeki durumu daha fazla tercih etmişlerdir.

11. “Okulda ulusal bayram kutlamalarının düzenlenmesinde bir yenilenmeye ihtiyaç vardır” (mad.27) önermesine ilişkin A ve B grubu okul öğrencilerinin algıları ortalama olarak “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. A grubu ile B grubu okul öğrencilerinin algıları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre, iki okul kümesinde yer alan öğrencilerin, ulusal bayram kutlamalarında yeni bir düzenlemeye gidilmesini ihtiyaç olarak gördükleri düşünülebilir.

Yukarıdaki bulgular incelendiğinde, B grubu okulların öğrencilerinin, A grubu okulların öğrencilerine göre ulusal bayram kutlamalarına ilişkin daha olumlu algılara sahip olduğu söylenebilir. B grubu okullarda, ulusal bayram törenlerinin, A grubu okullardaki ilgili törenlere göre daha başarılı olduğu sonucuna da ulaşılabılır.

7.3. Öğretmen Algıları Yönünden A Grubu Okullarla B Grubu Okullara İlişkin Bulgular

İlköğretim okullarında düzenlenen törenlere ilişkin A grubu okullar ile B grubu okullardaki öğretmen algılarının ortalamaları karşılaştırılması ve bu karşılaştırmaya bağlı olarak yapılan *t* testi sonuçları Çizelge 3’te gösterilmiştir. Çizelge 3’teki bulgulara göre A grubu okullar ile B grubu okullarda görev yapan öğretmenlerin algıları arasında hiçbir anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

TABLO GİRECEK

8. SONUÇLAR

Ulusal bayram günleri ile ilgili düzenlenen törenlerin ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve öğrencilerin algılarına göre nasıl düzenlendiğinin ve amaçlarına ne ölçüde ulaştığının belirlenme-ye çalışıldığı bu araştırmada ulaşılan sonuçlar, birtakım sınırlılıklar ile birlikte, bazı ipuçları vermektedir.

Araştırmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

8.1. Öğretmen ve Öğrenci Algıları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Sonuçlar

1. Ulusal bayram günlerinde düzenlenen törenler konusunda ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrenci algıları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.
2. Öğretmenler, ulusal bayram günleri ile ilgili törenlerin düzenleme biçimlerini, öğrencilere göre daha olumlu algılamaktadır.
3. Ulusal bayram günlerinde düzenlenen törenler, öğretmen ve öğrenci algılarına göre resmi tören alanları ile sınırlı tutulmaktadır.
4. Öğretmen ve öğrenciler ulusal bayram günleri ile ilgili törenlere ilişkin yeni bir düzenlemeye gidilmesini istemektedir.
5. Öğrenciler ulusal bayram törenlerini sıkıcı ve öncekilerin tekrarı biçiminde bulmakta, törenlerin ve diğer kutlamaların kendilerinin merkeze alınarak hoşlandıkları tarzda düzenlenmediğine, böylesi törenlere de velilerin ilgisinin artmadığına inanmaktadır. Öğretmenler, törenlerin sıkıcı ve öğrenci merkezli oluşuna kısmen katılmaktadır.
6. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre, ulusal bayram günleri çocuksu ve oyunsu olmayan etkinliklerle kutlanmaktadır. Ayrıca, ulusal günler şenlik anlayışı ile değil, resmi törenlerle kutlanmaktadır.
7. Öğrencilere göre, değişik yerel katkılarla zenginleştirilemeyen etkinlikler, velilerin ve okulun etkileşimini, birlikteliğini de göstermemektedir.
8. Öğretmen ve öğrenciler, ulusal bayram törenlerinin değerlerini kendi aralarında aynı biçimde yorumlamalarına karşın, algılamalar, bu törenlerin ulusal bilincin aktarılmasında ve ulusal birliğin güçlendirilmesinde önemli payı olduğu şeklinde bir eğilime sahiptirler.
9. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre, ulusal bayram günlerinde düzenlenen etkinlikler, anma boyutu açısından başarısızdır.

Paylaşılan algılara göre bu törenlerin, katılımcıları geçmişe taşıyan bir anma işlevi ya da coşkuyu ortaya koyan kutlama niteliği yoktur ve zamansal dönüşüm gereğince gerçekleştirilememektedir.

10. Törenlere ve diğer etkinliklere ilişkin görevlendirmeler, öğrencilerde dışlanmışlık duyguları yaşatmayacak biçimde, her öğrencinin aktif katılımcı olabilmesine ve yeteneklerini sergileyebilmesine olanak tanımamaktadır.

8.2. Öğrenci Algıları Yönünden Okullar Arası Farklılıklara İlişkin Sonuçlar

1. Merkez ve kenar semtlerde bulunan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, ulusal bayram günleri ile ilgili olarak düzenlenen tören ve diğer kutlamalara ilişkin algılarının, okulun bulunduğu çevre yönünden karşılaştırılması sonucu, B grubu (kenar semt) ilköğretim okulu öğrencileri, A grubu ilköğretim okulu öğrencilerine göre, ulusal bayram törenlerini daha olumlu bulmaktadır.

2. A grubu ilköğretim okullarında ulusal bayramlarla ilgili düzenlenen törenler, diğer okul kümesine göre daha etkin ve onların hoşlanacakları biçimde düzenlenmektedir.

3. B grubu okullarda ulusal bayram törenlerine yönelik çalışmalar, A grubu okullara göre daha fazla öğrenci, okul, veli ve öğretmenlerin birlikteliğinde gerçekleştirildiğini göstermektedir.

4. Ulusal bayram günleri ile ilgili olarak her yıl farklı etkinliklerin düzenlenmesi konusunda, A grubu okul öğrencileri daha olumlu bir eğilime sahiptir.

8.3. Öğretmen Algıları Yönünden Okullar Arası Farklılıklara İlişkin Sonuçlar

Ulusal bayram günlerine ilişkin törenler ve diğer kutlama etkinlikleri ile ilgili öğretmen algılarının, okulun bulunduğu çevre yönünden karşılaştırılmasıyla ulaşılan sonuçlara göre, öğretmenlerin algıları arasında okulun bulunduğu çevreye göre anlamlı bir fark yoktur.

9. ÖNERİLER

Öneriler, uygulamacılar ve araştırmacılar için olmak üzere iki başlık altında ortaya konulmuştur:

9.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

1. İlköğretim okullarında ulusal bayram günlerinin kutlanmasına yönelik programların hazırlanmasında, ilköğretim okullarının birinci ve ikinci kademesinde öğrenim gören öğrencilerin farklı biliş-sel, kültürel, sosyal, psikolojik özellikleri ve beklentileri dikkate alınmalı, programlar öğrenci merkezli, oyunsu ve çocuksu bir anlayışla belirlemeli, bu günlerdeki etkinliklerde şenliksi yönün resmîyetin önüne geçmesi için çalışılmalıdır.
2. Okul yöneticileri, ulusal bayram günlerinin kutlanmasını, yönetmeliklerle belirlenen törenlerden ibaret görmemelidir. Ulusal bayram günleri, bu günlerde düzenlenen resmi törenler dışında diğer günlerde de yarışma, konferans, piyes, gösteri v.b. etkinliklerle kutlanmalıdır.
3. Kutlama komiteleri, ulusal bayram günleri ile ilgili törenlerin, yörenin yerel kültürel özelliklerinden yararlanarak zenginleştirilmesi yoluna gitmelidir. Böylelikle, ulusal bayram törenleri yerel katkılarla güçlendirilmiş ve bu günlerin kutlamalarına dönük halkın ilgi ve katılımı artırılmış olabilecektir.
4. Ulusal bayram günleri, törenlerin düzenlendiği okul bahçesi, saha ve stadyumlar gibi alanlarla lokalize olmamalı, yerleşim birimleri olabildiğince mekansal dönüşüme uğratarak ve kutlamalar resmi mekanlar dışına yayılarak bu günler halka daha iyi duyumsatılmalıdır.
5. Okullardaki kültürün ve eğitim sürecinin önemli ögesi olan törenlerde rol alacak öğrencilerin belirlenmesinde, her sınıftan öğrencinin görevlendirilmesine, görevlendirmelerde tekrara yer verilmemesine ve öğrencilerin, sınıflar arasında olumsuz duygular yaratma-yacak biçimde etkin belirlemelerle yapılmasına dikkat edilmelidir.
6. Kutlama komiteleri, ulusal bayram günlerinin daha nitelikli ve görkemli kutlanabilmesi için yerel yönetimler, sanayi ve ticaret odaları, esnaflar ve esnaf kuruluşları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları gibi yerel inisiyatiflerden daha fazla yararlanmalı, bu yolla ulusal bayramlar, okullar aracılığıyla devlet eliyle kutlanan resmi törenler imajından kurtarılarak, yüksek halk katılımı ve devlet kurum ve kuruluşları birlikteliğiyle kutlanmalıdır.

9.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırma, Türkiye’de ilköğretim okullarında ulusal bayram günleriyle ilgili düzenlenen törenlere ilişkin ilk araştırma olarak, ilköğretim okullarından seçilen sınırlı sayıda bir örneklem grubundan sağlanan verilerle sonuçlara ulaşılmaya çalışılan bir araştırmadır. Bu konuda yapılacak diğer araştırmalar, daha geniş örneklem grupları üzerinde; farklı yerleşim birimlerinde ya da bu yerleşim birimlerinin karşılaştırılmasıyla; özel ilköğretim okullarında, azınlık ilköğretim okullarında veya bu okullar arasında; diğer öğretim kademelerinde; kolektif bellekten süzülen anlatılarla tematik bilgilere ulaşılmasını sağlayabileceğinden görüşme tekniğiyle; tören öğelerinin kullanımı, zamansal ve mekansal dönüşüm gibi birçok unsurun değerlendirilmesine olanak verebileceğinden, törenlerin video kayıtlarının da alınarak gözlem tekniğiyle gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, B. (1995). *Hayali Cemaatler, Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, (Çev. Savaşır İ.), İkinci Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.
- Bauman, Z. (1994). *Yasa Koyucular ve Yorumcular*, (Çev. Atakay K.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Bostancı, M. N. (1999). *Milliyetçilik*, Birinci Baskı, İstanbul: Doğan Yayıncılık.
- Bloch, M. (1989). *The Past and Present in The Present, Ritual, History and Power: Selected Papers in Antropology*, Londra: Athlone Press.
- Childe, V. G. (1974). *Tarihte Neler Oldu?*, (Çev. Şenel A.-Tuncay M.), Birinci Baskı, İstanbul: Odak Yayınları.
- D’aquili, E. (1985). *Ceremonial Ritual and The Modulation of Aggression*, Zygon: (c. 20), 1:21-31.
- Deal, T. – Kennedy, A. (1988). *Corporote Cultures*, Massachusetts, Addition Wesley Publishing.
- Hobsbawm, E. (1995). *1870’den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik, “Program, Mit ve Gerçeklik”*, (Çev. Akınhay, O.), İkinci Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Huizinga, J. (1995). *Homo Ludens, Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir*

- Deneme*, (Çev. Kılıçbay, M. A.), Birinci Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kertzer, D. İ. (1988). *Ritual, Politics and Power*, New Haven & London: Yale University Press.
- Öztürkmen, A. (1996). Milli Bayramlar: Şekli ve Hatırası-II, *Toplumsal Tarih Dergisi* 29 (10), 6-12.
- Rappaport, R. A. (1992). *Folklore Cultural Performances and Popular Entertainments; Ritual*, New York: Oxford University Press.
- Smith, A. D. (1994). *Milli Kimlik*, (Çev. Şener, B. S.), Birinci Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.